

Чичуліна К. В.

*кандидат технічних наук,
доцент кафедри економіки підприємства та управління персоналом
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка*

Касмініна К. О.

*студентка
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка*

Chichulina K. V.

*Ph.D., Associate Professor of Enterprise Economics
and Leadership Department
Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University*

Kasminina K. O.

*Student
Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University*

ОЦІНКА РИЗИКОСТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЦУКРОВОЇ ГАЛУЗІ

ESTIMATION OF SUCROSE ENTERPRISES RISK SUSTAINABILITY

Анотація. У статті розглянуто теоретичні основи ризикостійкості підприємства, визначено її роль та значення у діяльності підприємства, індикатори її визначення. Відповідно до розглянутих підходів до характеристики ризикостійкості підприємства, виокремлено декілька її різновидів, а саме: фінансову стійкість, статичну економічну стійкість, динамічну економічну стійкість та стійке економічне зростання підприємства, надано сутнісну характеристику та пріоритетний тип його розвитку. Для кожного виду стійкості зазначено основні цільові індикатори функціонування підприємства за різних типів економічної стійкості. Індикатори визначають ті сфери і напрями діяльності підприємства, на які спрямовується найбільше зусиль з утримання відхилень значень параметрів функціонування від обраного рівня в умовах впливу різноманітних негативних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. Виконано діагностику ризикостійкості підприємства цукрової галузі. Сформовано напрями і шляхи підвищення ризикостійкості підприємства.

Ключові слова: ризикостійкість, ризикозахищеність, ризик, ресурсний потенціал, стійкість.

Постановка проблеми. Особливістю підприємницької діяльності є наявність широкого кола підприємницьких ризиків, породжуваних невизначеністю підприємницького середовища. У ринковій економіці цільовою установкою, стимулом підприємницької діяльності є отримання прибутку, прагнення до досягнення його максимальної величини в конкретних умовах господарювання. Неможливість безризикового ведення підприємницької діяльності вимагає від суб'єктів підприємництва постійного обліку можливих наслідків прийнятих рішень. Ці рішення мають розглядатися з погляду впливу сукупності ризиків, супутніх підприємницької діяльності, що потребує вироблення в процесі управління заходів, спрямованих на запобігання та зниження найбільш небезпечних ризиків. Нині не існує достатньо розробленого і певною мірою універсального механізму управління господарськими ризиками, що спонукає кожний суб'єкт господарювання розробляти та застосовувати індивідуальний комплекс заходів щодо мінімізації впливу ризиків. Таким чином, виникає нова економічна категорія «ризикостійкість» – стійкість до впливу економічних ризиків, тобто низька чутливість, що досягається за допомогою адекватних і ефективних підприємницьких рішень. Однак попри безумовну практичну значущість ризикостійкості цій проблемі приділяється недостатня увага, зокрема щодо визначення адекватних індикаторів ризикостійкості, розроблення методів та моделей управління ризикостійкістю, формування ефективних напрямів

підвищення ризикостійкості підприємств. Отже, у сучасних умовах господарювання діагностика та управління ризикостійкістю підприємства набувають великого значення, оскільки саме від ризикостійкості істотно залежать отримання кінцевого результату (прибутку) та ефективності діяльності підприємства у цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішенню цієї проблеми присвячено наукові роботи таких вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, як: А.П. Альгіна, І.Т. Балабанова, В.В. Вітлінський, Н.М. Внуков, В.М. Гранатурова, М.В. Карпунцов, Т.С. Клебанов, Г.Б. Клейнер, О.М. Ляшенко, А. Мура, К. Хларден, Д.А. Штефаніч, О.І. Ястремський та ін.

У більшості наукових праць стійкість системи (підприємства) розглядається з погляду збереження або повернення до рівноважного стану. При цьому розглядається як статична (зі збереженням початкових параметрів системи), так і динамічна (розвиток системи без значного відхилення від заданої траєкторії) рівновага. Деякі дослідники акцентують увагу на ресурсній забезпеченості або економічному потенціалі підприємства, що використовується для збереження його стійкості.

Мета статті полягає у визначенні індикаторів ризикостійкості, оцінці ризикостійкості підприємств цукрової галузі та наданні пропозицій щодо підвищення ризикостійкості на досліджуваному підприємстві, а саме ПП «Ланнівський цукровий завод».

Виклад основного матеріалу дослідження. Діяльність підприємств за умов ринку характеризується, насамперед, певним рівнем економічної свободи суб'єктів господарювання. Однак свобода одного учасника ринкових відносин лімітується правами та економічною свободою інших суб'єктів господарювання, які прагнуть передусім власної вигоди. Вирішення головних проблем реалізації стратегії управління стійким розвитком підприємства згідно з високими темпами змін зовнішнього середовища, викликаними невинним потоком інформації, а також невстановленими та динамічними умовами функціонування, зумовлює необхідність дослідження ризикостійкості підприємства.

Ризикостійкість підприємства розглядається як складник загальної стійкості підприємства, єдина характеристика підприємства як відкритої соціально-економічної системи, що характеризує загальні можливості ефективного, рівноважного та безперервного функціонування підприємства, протистояння ризикам усупереч їхньому негативному впливу, та визначається за двома важливими параметрами: вірогідністю виникнення ризикової ситуації на підприємстві та рівнем компетентності персоналу та підприємства у вирішенні проблем протистояння ризику та забезпечення реалізації стратегії стійкого розвитку.

Розглядаючи поняття ризикостійкості та його сутність, необхідно розглянути характеристики категорії «стійкість» загалом та визначення її основних видів.

Комплексність пояснення категорії «стійкість» призводить до наявності відмінних підходів і в розумінні ризикостійкості підприємства. Наприклад, Є.О. Козлова визначає ризикостійкість через поняття стабільності, незмінності, а саме як «здатність досягати запланованих результатів діяльності, стабільності, незважаючи на дію різних чинників» [8].

Ризикостійкість господарюючого суб'єкта відносно тісно пов'язана з його фінансовою стійкістю та продуктивністю сукупних витрат, які, своєю чергою, залежать від співвідношення власного і позикового капіталу, ліквідності майна, організаційних аспектів діяльності, технологічного рівня і продуктивності ресурсів, уміння підприємця управляти внутрішніми і зовнішніми ризиками [5].

М.В. Карпунцов характеризує ризикостійкість підприємства через його здатність підтримувати рівноважний стан у відповідь на різні ризики: «Інтегральна характеристика підприємства як відкритої соціально-економічної системи, яка характеризує загальні можливості ефективного рівноважного безперебійного функціонування організації, протистояння ризикам, попри їх негативний вплив» [6].

Найбільш повне і багатоаспектне визначення ризикостійкості наведено у дослідженні О.О. Ляковської і розглядається як «можливість менеджменту підприємства створювати необхідні фінансові, організаційні і матеріальні ресурси для попереднього використання під час виникнення ризикових ситуацій, порушення стандартного проходження виробничих, фінансових, маркетингових та логістичних процесів на підприємстві і конкретних умов їх реалізації, слабкої апробованості і недостатньої розробленості системи статистичних оцінок і методів прогнозування економічних показників, високої ймовірності непідтвердження споживчих властивостей продукції під час масового виробництва» [11].

Відповідно до розглянутих підходів до характеристики стійкості та ризикостійкості підприємства в економіці можна виокремити декілька її різновидів, а саме: фінансову стійкість, статичну економічну стійкість, динамічну економічну стійкість та стійке економічне зростання підприємства [2].

Фінансова стійкість формується в результаті рентабельної діяльності суб'єкта господарювання, стабільного отримання прибутку на надходження грошових коштів, що дає змогу вільно маневрувати фінансовими ресурсами, підтримувати ритмічність та безперервність процесів відтворення, забезпечуючи конкурентоспроможність підприємства, уникнення його неплатоспроможності та банкрутства.

Статична економічна стійкість підприємства визначається його здатністю підтримувати сталі параметри функціонування або обмежувати їх відхилення у допустимому діапазоні в конкретний момент часу за допомогою керуючої підсистеми.

За динамічної економічної стійкості утримання відхилення параметрів функціонування суб'єкта господарювання у певних межах від обраного вектору динамічної рівноваги відбувається впродовж усього періоду на визначеному етапі розвитку підприємства.

Стійке економічне зростання характеризується одночасно досягненням динамічної рівноваги та забезпеченням ефективного розвитку, що передбачає впровадження якісних змін та дотримання оптимального вектора в динаміці розвитку.

Для різних типів стійкості підприємства притаманні відповідні набори фінансово-економічних індикаторів, що їх характеризують, та види стійкості відповідно до системного підходу (рис. 1) [4].

Із визначеним видом стійкості підприємства взаємозв'язана і стратегія його розвитку, яка може бути спрямована як на подолання кризи, вихід із нестійкого становища (за низьких показників ризикостійкості), так і на забезпечення розвитку підприємства (за високого рівня ризикостійкості, досягнення динамічної стійкості та сталого розвитку). Виділяють чотири зони ризикостійкості підприємства залежно від значення розрахункового параметра: абсолютну ризикостійку зону, відносну ризикостійку зону, критичну зону та кризову зону. Кожній із них протиставляється напрям розвитку підприємства та основні стратегічні дії [1]:

- абсолютна ризикостійкість: дає змогу застосовувати інноваційний напрям розвитку підприємства, характеризується впровадженням нововведень у відповідь на зміни середовища для збереження стійких позицій;
- відносна ризикостійкість: передбачає ситуаційний (адаптивний) розвиток підприємства, тобто впровадження періодичних непринципових змін у його діяльності для підтримання стійкості до зовнішніх і внутрішніх впливів;
- критична ризикостійкість: вимагає трансформації та оновлення застосовуваної бізнес-моделі для підвищення стійкості, напрям розвитку підприємства – стабілізаційний;
- кризова зона ризикостійкості: визначає необхідність застосування антикризових заходів, пошук та використання резервів оптимізації діяльності підприємства.

Для оцінювання ризикостійкості ПП «Ланнівський цукровий завод» було обрано методику О.О. Козлової [8], яка ґрунтується на оцінюванні ресурсного потенціалу підприємства. Ресурсний підхід під час визначення рівня економічної ризикостійкості базується на розгляді підприємства в процесно-функціональному і ресурсно-потоківому аспектах, взятих в єдності і взаємодії, за елементами організаційної структури, за процесами, що протікають у них, та за відповідністю цих процесів внутрішнім ресурсам.

Доцільність використання ресурсного підходу для визначення рівня економічної ризикостійкості підприємства пов'язана з тим, що нестача внутрішнього ресурсного потенціалу є головною причиною, що перешкоджає ефективному функціонуванню підприємства в умовах раціонально обраних зон господарювання, ресурсного вузла і відсутність значущих зовнішніх загроз.

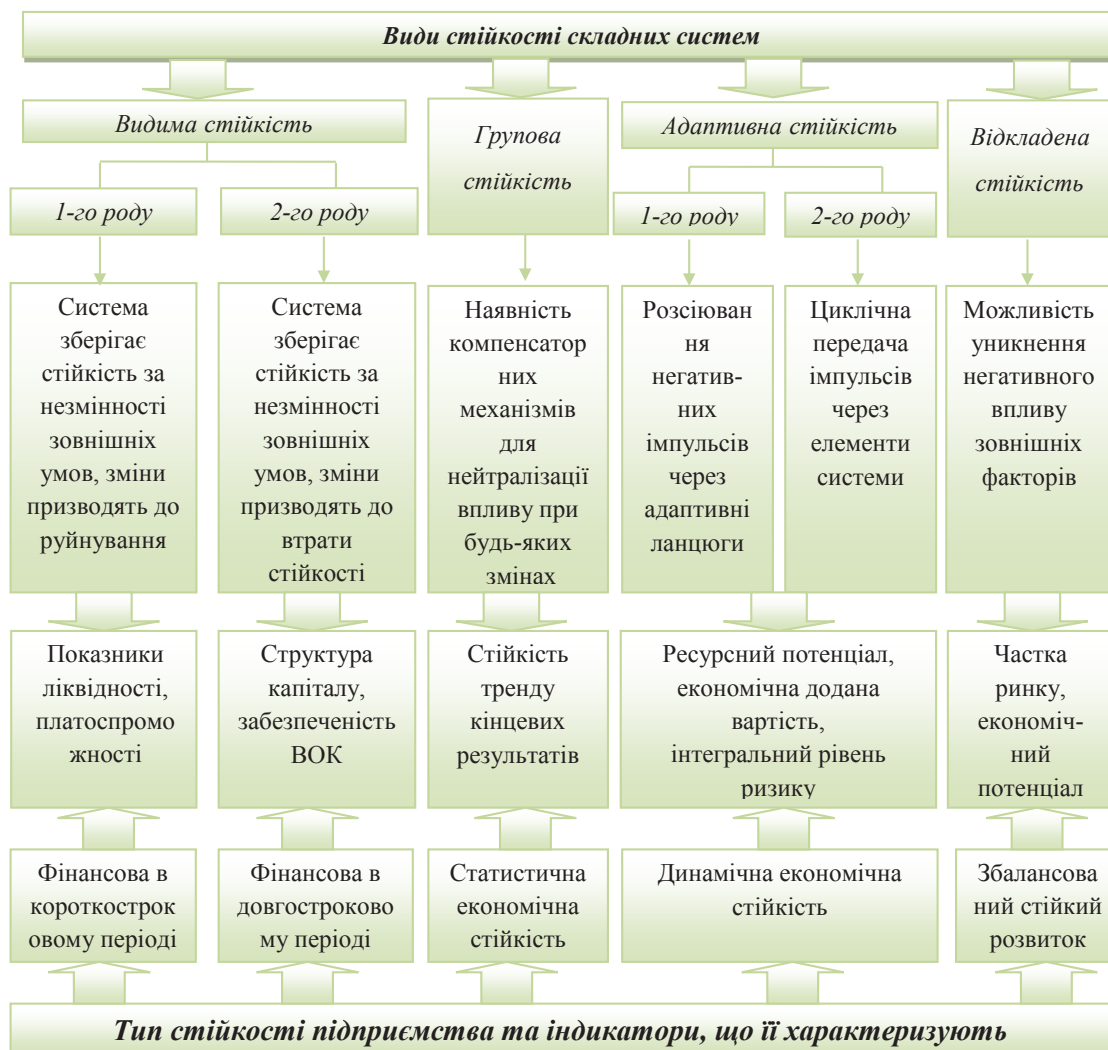


Рис. 1. Характеристика цільових індикаторів за різних типів ризикостійкості підприємства

Дана методика дає змогу визначити рівень економічної ризикостійкості шляхом оцінки якості та рангу цінності компонентів ресурсного потенціалу.

Головною перевагою даного підходу є всеосяжний, комплексний характер, оскільки в його межах досліджуються найважливіші чинники, що впливають на економічну ризикостійкість підприємства, вивчаються основні процеси, які впливають на її забезпечення, проводиться аналіз розподілу та використання ресурсів підприємства, розглядаються економічні індикатори, що відображають рівень економічної ризикостійкості підприємства, і розробляються заходи для забезпечення максимально високого її рівня.

Для створення ризикостійкості ресурси підприємства мають відповідати певним вимогам, а саме якості, під якою розуміється здатність окремого ресурсу підприємства або їх сукупності відповідати умовам внутрішнього середовища підприємства для найбільш ефективного його використання.

Розрахунки якості ресурсного потенціалу проводяться за формулою:

$$Q_{ij}^t = \frac{q_{ij}}{q_{max}}, \quad (1)$$

де t – період дослідження;
 i – показник ресурсу;
 q_{max} – нормативне значення показника.

Для розрахунку коефіцієнта ризикостійкості застосуємо формулу:

$$K_{ризикостійкості}^{факт} = Q_{виробн.ресурс} \cdot w_{виробн.} + Q_{фін.ресурс} \cdot w_{фін.} + Q_{управл.ресурс} \cdot w_{управл.} + Q_{труд.ресурс} \cdot w_{труд.} \quad (2)$$

де Q – ресурсний потенціал;
 w – вагомість ресурсного потенціалу.

Для нормального функціонування підприємства коефіцієнт ризикостійкості повинен дорівнювати 1, якщо дане значення більше 1, це означає, що підприємство має запас ризикостійкості.

Виконаємо ранжування показників внутрішнього ресурсного потенціалу підприємства за ступенем цінності ресурсу. Ранжування проводиться методом експертного опитування, експертами виступили провідні спеціалісти бухгалтерського, технічного та інженерного відділів.

Найважливішим для підприємства є виробничі ресурси, оскільки вони є передумовою виявлення можливості ефективного використання трудових, управлінських і фінансових ресурсів, а також визначення впливу заходів із технічного та організаційного розвитку на кінцеві результати виробництва, серед яких – обсяг та якість, собівартість та прибутковість продукції, а також рівень рентабельності господарської діяльності.

Друге місце посідають фінансові ресурси, які, своєю чергою, використовуються підприємствами для форму-

вання своїх активів та здійснення виробничо-фінансової діяльності для отримання відповідного доходу, прибутку.

Третю ланку в ресурсному потенціалі займають управлінські ресурси, які показують здатність системи управління підприємства забезпечити його стійке положення на ринку та економічний розвиток.

Останню ланку займають трудові ресурси, вони показують кількісний і якісний склад працівників, залучених підприємством для здійснення виробничої діяльності.

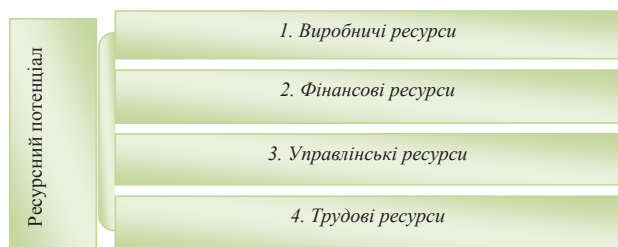


Рис. 2. Ранжування ресурсного потенціалу ПП «Ланнівський цукровий завод»

Виконавши розрахунок ресурсного потенціалу підприємства, необхідно розрахувати компоненти інтегрального показника ризикостійкості. По-перше, необхідно визначити коефіцієнт якості ресурсу, для цього використаємо матрицю вагомості ресурсного потенціалу (табл. 1). Наступним кроком виконаємо розрахунки коефіцієнта якості виробничого ресурсу (табл. 2).

Таблиця 1

Матриця вагомості ресурсного потенціалу

| Ресурсний потенціал | Ранг | Обернений ранг $A=1/\text{ранг}$ | Вагомість, $w = A/\sum A$ |
|----------------------|------|-------------------------------------|------------------------------|
| Виробничі ресурси | 1 | 1 | 0,48 |
| Фінансові ресурси | 2 | 0,5 | 0,24 |
| Управлінські ресурси | 3 | 0,333 | 0,16 |
| Трудові ресурси | 4 | 0,25 | 0,12 |
| Разом | | 2,083 | 1 |

$$Q_{\text{виробн.ресурс.}} = \sqrt[3]{Q_{\text{майн.стану}} \cdot Q_{\text{оборотності}} \cdot Q_{\text{немат.активів}}} \quad (3)$$

$$Q_{\text{виробн.ресурс.}}^{2014} = \sqrt[3]{1,85 \cdot 0,24 \cdot 6,91} = 1,46;$$

$$Q_{\text{виробн.ресурс.}}^{2015} = \sqrt[3]{2,57 \cdot 0,36 \cdot 7,72} = 1,92.$$

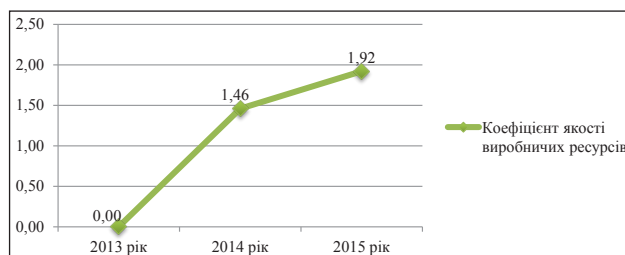


Рис. 3. Динаміка коефіцієнта якості виробничих ресурсів

У ході проведеного дослідження виконано розрахунки коефіцієнта якості фінансових ресурсів (табл. 3).

$$Q_{\text{фін.ресурс.}} = \sqrt[3]{Q_{\text{ліквідності}} \cdot Q_{\text{стіткості}} \cdot Q_{\text{рентабельності}}} \quad (4)$$

$$Q_{\text{фін.ресурс.}}^{2013} = \sqrt[3]{0,31 \cdot 0,27 \cdot 0,42} = 0,31;$$

$$Q_{\text{фін.ресурс.}}^{2014} = \sqrt[3]{0,75 \cdot 0,18 \cdot 0,04} = 0,21;$$

$$Q_{\text{фін.ресурс.}}^{2015} = \sqrt[3]{1,07 \cdot 0,18 \cdot 0,42} = 0,43$$

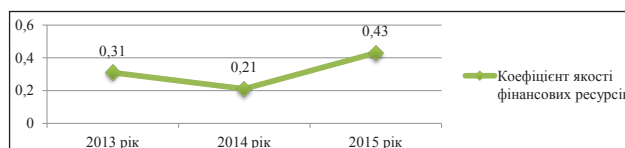


Рис. 4. Динаміка коефіцієнта якості фінансових ресурсів

У результаті даного дослідження було розраховано коефіцієнт якості управлінських ресурсів (табл. 4).

$$Q_{\text{упр.ресурс.}}^{2013} = 0,797; \quad Q_{\text{упр.ресурс.}}^{2014} = 0,9;$$

$$Q_{\text{упр.ресурс.}}^{2015} = 0,949$$

Таблиця 2

Розрахунок коефіцієнта якості виробничих ресурсів

| Показники | Роки | | |
|--|-------------|-------------|-------------|
| | 2013 | 2014 | 2015 |
| Показники оцінювання майнового стану та використання основних засобів | | | |
| Коефіцієнт придатності основних засобів (обернений до коефіцієнта зносу) | 0,46 | 0,44 | 0,49 |
| Коефіцієнт оновлення | 0,00 | 0,00 | 0,02 |
| Коефіцієнт фондодідачі | 0,03 | 9,71 | 12,50 |
| Коефіцієнт фондоозброєності | 76303,59 | 49432,14 | 42271,18 |
| Коефіцієнт завантаження | 0,85 | 0,63 | 0,55 |
| Коефіцієнт інтенсивності використання | 0,00 | 0,67 | 0,67 |
| Коефіцієнт інтегрального навантаження | 0,00 | 0,42 | 0,37 |
| Q майнового стану | 0,00 | 1,85 | 2,57 |
| Показники стану та ефективності використання оборотних активів | | | |
| Коефіцієнт оборотності запасів | 2,36 | 0,28 | 0,36 |
| Матеріаловіддача продукції | 2,43 | 0,22 | 0,35 |
| Q оборотності | 2,39 | 0,24 | 0,36 |
| Показники використання нематеріальних активів | | | |
| Коефіцієнт виробничої віддачі нематеріальних активів | 0,52 | 183,67 | 255,17 |
| Коефіцієнт придатності нематеріальних активів | 0,10 | 0,10 | 0,10 |
| Кількість придбаних/отриманих ліцензій, патентів | 18 | 18 | 18 |
| Q немат. активів | 0,98 | 6,91 | 7,72 |

Розрахунок коефіцієнта якості фінансових ресурсів

| Показники | Роки | | |
|---|-------------|-------------|-------------|
| | 2013 | 2014 | 2015 |
| Показники ліквідності | | | |
| Коефіцієнт абсолютної ліквідності | 0,02 | 2,10 | 2,21 |
| Коефіцієнт швидкої ліквідності | 1,01 | 0,29 | 0,56 |
| Коефіцієнт покриття | 1,69 | 0,70 | 1,00 |
| Q ліквідності | 0,31 | 0,75 | 1,07 |
| Показники фінансової стійкості | | | |
| Коефіцієнт автономії | 0,45 | 0,25 | 0,25 |
| Коефіцієнт фінансової стійкості | 0,81 | 0,42 | 0,42 |
| Коефіцієнт маневреності власного капіталу | 0,33 | 0,52 | 0,52 |
| Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом | 0,04 | 0,02 | 0,02 |
| Q стійкості | 0,27 | 0,18 | 0,18 |
| Показники рентабельності та ділової активності | | | |
| Рентабельність (збитковість) активів, % | -0,82 | 0,07 | 1,15 |
| Рентабельність (збитковість) власного капіталу | -1,37 | 0,12 | 2,70 |
| Рентабельність (збитковість) діяльності | -0,01 | 0,001 | 0,01 |
| Рентабельність (збитковість) продукції | -1,73 | 0,58 | 1,07 |
| Q рентабельності | 0,42 | 0,04 | 0,42 |

Таблиця 4

Розрахунок коефіцієнта якості управлінських ресурсів

| Показники | Роки | | |
|---|--------------|------------|--------------|
| | 2013 | 2014 | 2015 |
| Якісні показники | | | |
| Швидкість прийняття управлінських рішень | 0,8 | 0,9 | 1 |
| Наявність ефективного зворотного зв'язку | 0,7 | 0,9 | 0,9 |
| Якість планування діяльності | 0,8 | 0,9 | 0,9 |
| Ефективність організаційної структури, її відповідність потребам підприємства | 0,9 | 0,9 | 1 |
| Q якісні | 0,797 | 0,9 | 0,949 |

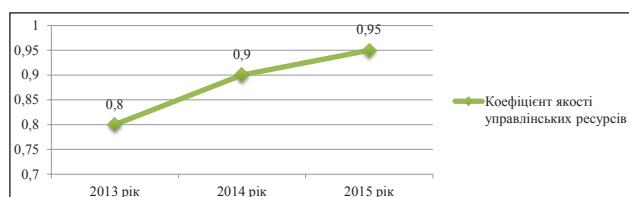


Рис. 5. Динаміка коефіцієнта якості управлінських ресурсів

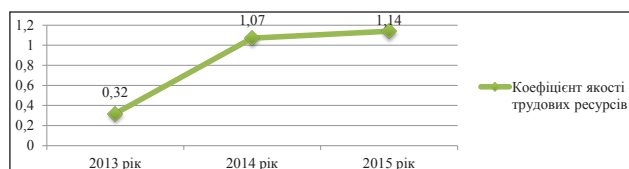


Рис. 6. Динаміка коефіцієнта якості трудових ресурсів

Також одним із результатів цієї роботи був розрахунок коефіцієнта якості трудових ресурсів (табл. 5).

$$Q_{\text{труд.ресурс.}} = \sqrt[3]{Q_{\text{кількісні}} \cdot Q_{\text{якісні}}} \quad (5)$$

$$Q_{\text{труд.ресурс.}}^{2013} = \sqrt[3]{0,14 \cdot 0,75} = 0,32;$$

$$Q_{\text{труд.ресурс.}}^{2014} = \sqrt[3]{1,28 \cdot 0,9} = 1,07;$$

$$Q_{\text{труд.ресурс.}}^{2015} = \sqrt[3]{1,36 \cdot 0,95} = 1,14$$

Таблиця 5

Розрахунок коефіцієнта якості трудових ресурсів

| Показники | Роки | | |
|---|-------------|-------------|-------------|
| | 2013 | 2014 | 2015 |
| Відносні кількісні показники | | | |
| Продуктивність праці | 0,01 | 1,43 | 1,57 |
| Коефіцієнт постійності кадрів | 0,52 | 1,44 | 1,59 |
| Баланс робочого часу (співвідношення продуктивних і непродуктивних витрат часу) | 0,84 | 1,04 | 1,01 |
| Q кількісні | 0,14 | 1,28 | 1,36 |
| Якісні показники | | | |
| Відповідність професійного складу працівників профілю діяльності підприємства | 0,7 | 0,9 | 0,9 |
| Достатність досвіду технологічного персоналу | 0,8 | 0,9 | 1 |
| Q якісні | 0,75 | 0,9 | 0,95 |

Виконавши необхідні розрахунки коефіцієнтів якості ресурсів, розраховано коефіцієнт ризикостійкості за формулою (2):

$$1) K_{\text{ризикост.}}^{\text{факт.}, 2013} = 0,00 \cdot 0,48 + 0,31 \cdot 0,24 + 0,8 \cdot 0,16 + 0,32 \cdot 0,12 = 0,00 + 0,07 + 0,13 + 0,04 = 0,24;$$

$$2) K_{\text{ризикост.}}^{\text{факт.}, 2014} = 1,46 \cdot 0,48 + 0,21 \cdot 0,24 + 0,9 \cdot 0,16 + 1,07 \cdot 0,12 = 0,7 + 0,05 + 0,14 + 0,13 = 1,02;$$

$$3) K_{\text{ризикост.}}^{\text{факт.}, 2015} = 1,92 \cdot 0,48 + 0,43 \cdot 0,24 + 0,95 \cdot 0,16 + 1,14 \cdot 0,12 = 0,92 + 0,1 + 0,15 + 0,14 = 1,31.$$

Результати розрахунків коефіцієнта ризикостійкості відображені на рис. 7.

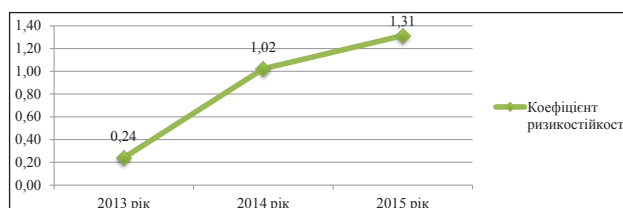


Рис. 7. Зміна коефіцієнта ризикостійкості ПП «Ланнівський цукровий завод», 2013–2015 рр.

Відповідно до виконаних розрахунків, у 2013 р. підприємство було не ризикостійким. Така ситуація пов'язана з неврожаєм цукрових буряків та високою вартістю газу, що стали причинами простою підприємства. Найкращі показники ризикостійкості підприємства були в 2015 р. та становили 1,31, або 131%, тобто підприємство повною мірою є ризикостійким. Таке позитивне явище відбулося шляхом підвищення врожайності цукрових буряків, збільшився експорт цукру за кордон, а саме до Туреччини, Узбекистану та Лівану.

На підставі проведеної діагностики ресурсного потенціалу підприємства можна зазначити, що фінансові ресурси потребують упровадження таких шляхів підвищення своєї стійкості:

1) Впровадити стратегію нарощування власних фінансових ресурсів за допомогою оптимізації товарного асортименту і зниження собівартості товару, що продається.

2) Організувати підвищення кваліфікації працівників бухгалтерського відділу та апарату управління з теорії та практики керування фінансовими ресурсами підприємства, а в перспективі також за іншими програмами аналогічної тематики.

3) Розробити платіжний календар для контролю стану розрахунків із покупцями і замовниками.

4) Для збільшення ліквідності, підвищення рентабельності та прибутків підприємства слід використовувати такий вид банківських послуг, як факторинг.

5) Розробити амортизаційну політику підприємства, включаючи самостійний вибір методів нарахування амортизації, вибір термінів і методів переоцінки основних фондів відповідно до бухгалтерських стандартів.

6) Провести маркетингові дослідження для виявлення кон'юнктури ринку, визначити оптимальний обсяг запасів на складі.

7) Провести роботу з розширення ринку збуту. Розширення ринків збуту на ПП «Ланнівський цукровий завод» є дуже важливим чинником, адже таким чином зменшується собівартість виготовленого цукру.

Стандартні заходи зменшення несприятливого впливу різних факторів на функціонування підприємства, такі як підвищення якості планування, організація та управління виробництвом, використання комплексного логістичного та маркетингового підходів, заснованих на оптимізації системи

потоків з орієнтацією на конкретного споживача, диверсифікація виробництва, інноваційний маркетинг, закономірно є заходами, які підвищують економічну ризикостійкість підприємства. Також одним із головних факторів підвищення ризикостійкості є система управління якістю продукції.

Висновки. Відмінною рисою сучасної економіки України є наявність великої кількості внутрішніх і зовнішніх ризиків функціонування підприємства. Для того щоб ефективно здійснювати господарську діяльність, підприємству необхідно не уникати ризику, а раціонально оцінювати його ступінь й управляти ним своєчасно, враховуючи чинники ризику під час прийняття управлінських рішень, забезпечувати економічну ризикостійкість підприємства.

У результаті виконаної роботи було визначено сутність економічної ризикостійкості. Досліджено, що економічна ризикостійкість визначається системою факторів, які характеризують зовнішнє і внутрішнє середовище підприємства. Зовнішнє середовище визначає орієнтири для цілеспрямованої діяльності, визначаючи характеристики протікання внутрішньофірмових процесів. Внутрішнє середовище підприємства визначає ефективність перетворення ресурсів і причини актуалізації зовнішніх і внутрішніх факторів економічного ризику.

Провівши діагностику ризикостійкості ПП «Ланнівський цукровий завод» за допомогою ресурсного підходу, виявлено, що слабким місцем підприємства є його фінансові ресурси, тому були запропоновані заходи щодо підвищення ризикостійкості підприємства: поліпшувати внутрішню структуру; враховувати нові прогресивні явища зовнішнього оточення і використовувати їх у діяльності підприємств для підвищення ефективності та подальшого розвитку; збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства; оптимізувати збутову політику, розширювати ринки збуту; підвищувати ефективність управління грошовими потоками підприємства; прискорювати реалізацію готової продукції (активізація маркетингової діяльності); розробити платіжний календар для своєчасного погашення дебіторської заборгованості; організувати теоретичну перепідготовку кадрів усіх економічних служб. Підвищення економічної ризикостійкості вирішуються шляхом реалізації окремих груп заходів, спрямованих на окрему компоненту структурного складу економічної ризикостійкості.

Список використаних джерел:

1. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : [навч. посіб.] / Л.І. Донець. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
2. Плошкин В.В. Оценка и управление рисками на предприятиях : [учеб. пособ.] / В.В. Плошкин. – Ст. Оскол : ТНТ, 2013. – 448 с.
3. Фещур Р.В. Економічна стійкість підприємства – становлення понятійного базису / Р.В. Фещур, Х.С. Баранівська // Проблеми економіки та управління. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 684. – С. 284.
4. Захаркін О.О. Оцінка ризикостійкості підприємства при управлінні його інноваційним розвитком / О.О. Захаркін // Економічний простір. – 2015. – № 98. – С. 165–176.
5. Зубова Л.В. Определение рискоустойчивости, уровня рисков хозяйствующего субъекта, эффекта и эффективности их последствий с учетом обеспечения предельной рискоустойчивости и необходимой конкурентоспособности / Л.В. Зубова // Актуальные вопросы современной экономической науки : сборник докладов III-й Международной научной заочной конф. (Липецк, 4 ноября 2010 г.) ; под ред. А.В. Горбенко, С.В. Довженко. – Липецк : Де-факто, 2011. – Т. I. – С. 109–111.
6. Карпунцов М.В. Ризикостійкість підприємства / М.В. Карпунцов // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 3. – С. 71–76.
7. Касмініна К.О. Ризикостійкість підприємства як передумова його розвитку: сутність та індикатори визначення / К.О. Касмініна, С.Ю. Кулакова // Агросвіт. – 2016. – № 12. – С. 60–64.
8. Козлова Е.А., Шепелев И.Г. Методологические основы оценки экономических рисков и рискоустойчивости фирмы / Е.А. Козлова, И.Г. Шепелев // Организатор производства. – 2006. – № 4. – С. 60–66.
9. Кравченко О.С. Ризикостійкість як передумова ефективного розвитку підприємства: індикатори визначення та методика діагностики / О.С. Кравченко // Вісник ДонНУЕТ. Економічні науки. – 2013. – № 4 (60). – С. 81–90.
10. Логвінова О.П. Оцінка ризику в інноваційній діяльності на основі критерію ризикостійкості інноваційного потенціалу підприємства / О.П. Логвінова // Вісник Східноукраїнського державного університету ім. В. Даля. – 2011. – № 10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uran.donetsk.ua/~masters/2012/iem/pankova/library/logvinova.pdf>.
11. Ляковская Е.А. Концептуальные основы управления устойчивостью предпринимательских структур при реализации инновационных стратегий / Е.А. Ляковская // Вестник ЮУрГУ. Экономика и менеджмент. – 2011. – № 41 (258). – С. 57.

Аннотация. В статье рассмотрены теоретические основы рискоустойчивости предприятия, определены ее роль и значение в деятельности предприятия, индикаторы ее определения. Согласно рассмотренным подходам к характеристике рискоустойчивости предприятия, выделены несколько ее разновидностей, а именно: финансовую устойчивость, статическую экономическую устойчивость, динамическую экономическую устойчивость и устойчивоеэкономическое развитие предприятия, предоставлено сущностную характеристику и предпочтительный тип его развития. Для каждого вида устойчивости указаны основные целевые индикаторы функционирования предприятия при различных типах экономической устойчивости. Индикаторы определяют те сферы и направления деятельности предприятия, на которые направляется большее усилие по содержанию отклонений значений параметров функционирования от выбранного уровня в условиях воздействия различных негативных факторов внутренней и внешней среды. Выполнена диагностика рискоустойчивости предприятия сахарной отрасли. Сформированы направления и пути повышения рискоустойчивости предприятия.

Ключевые слова: рискоустойчивость, рискозащищенность, риск, ресурсный потенциал, устойчивость.

Summary. In the article the theoretical bases of the enterprise riskiness are considered, its role and significance in activity of the enterprise, indicators of its definition. Accordingly, the considered approaches to the characteristics of riskiness of the enterprise, several of its variants are distinguished, namely: financial stability, static economic stability, dynamic economic sustainability and sustainable economic growth of the enterprise, the essential characteristic and the priority type of its development are provided. For each type of sustainability, the main target indicators of the operation of the enterprise are indicated for different types of economic sustainability. Indicators determine those areas and directions of the enterprise's activity, which are directed most effort to maintain the deviations of the values of the parameters of operation from the selected level under the influence of various negative factors of the internal and external environment. Diagnostics of the riskiness of the sugar industry enterprises is performed. Formed directions and ways to increase riskiness of the enterprise.

Key words: risk resilience, risk protection, risk, resource potential, stability.